

ԵՓՐԵՄ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

ԵՓՐԵՄ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԿՈՆԴԱԿԸ

ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԾԱՌԱՅ ԵՎ ՇԵՈՐՀԻԻ ՆՈՐԻՆ ՏԷՐ ԵՓՐԵՄ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԵՎ ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐԳ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԵՎ ԲԱՐՁՐԱ-ԳԱՀ ՄԱՅՐ ԱԹՈՒՈՅ ՍՐԲՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԷԶՄԻԱՇԻ:

Ողջոյն Քրիստոնէական նուիրեմք սիրով և օրհնութեամբ բազմաւ Գերապատիւ սրբազան Կրիգոր արքեպիսկոպոս սիրեցեալ հարազատող սրբոյ Աթոռոյս և մեր ուրախ լինիլ ի Տէր:

Ջերկոսին որպիսածանոյց գրութիւնսդ առ ընկալեալ ըստ ժամանակին, ուրախ լեալ եմք յոյժ վասն բարի առողջութեան ձերոյ և յաղագս օր քան զօր առաւելութեան ջերմ սիրոյդ և հարազատութեանդ առ սուրբ Աթոռս, առ մեզ և առ բոլոր միաբանութիւն մեր՝ սրտադիւր եղեալ և մխիթարեալ յամենայնի:

Որպէս յայտնի է և ձեզ գիտողութիւն կառավարութեան գահակալացն սրբոյ Աթոռոյս ընդ իշխողացն Կրկրիս ըստ բերմանց ժամանակին, մեք ևս ի ներկայս վասն ինչ ինչ հարկաւորաց եկեալ էաք աստ յԵրևան ի տեսութիւն և ի խօսակցութիւն ընդ բարձրապատիւ դօվաթլու սարտարին տեղւոյս, և յաջողութեամբ Տեառն Աստուծոյ, որ ի ձեռին ունի զսիրտս ամենայն իշխողաց. բարեպէս յաջողեալ ամենայն խնդիր մեր ի նմանէ, գտաք զապահովութիւն յամենայն դիմաց՝ թէ կողմանէ գիւղիցն մերոց և թէ այլոցն թէ և զանազան զբաղմունք հոգսակրութեանց վասն կառավարութեան սրբոյ Տանն Աստուծոյ յայսմիկ պակասաւոր նեղ ժամանակի՝ ոչ թոյլ տան մեզ ունիլ քնաւ զյանդորրութիւն:

Յիշեալ երկոքին գրութիւնքն ձեր մնացեալ գոլով անդ ի սուրբ Աթոռն, որ ինչ ի նշանաւոր բանից անտի եկն ի միտս, արժան վարկաք պատասխանել ձեզ աստէն համառօտիւ:

Յաղագս ծանուցանելոյդ զզանազան մեղապատկան որպէսութիւնս և մանաւանդ աւետելոյդ զկրկին կալանաւորութիւն բռնաւորին տիեզերաց և զառաւել զերազանցութեամբ բարձրանալն ամենաբարեպաշտ և ամենաողորմած ինքնակալ մեծ Կայսերն ամենայն Ռուսաց, թե՛ ռքան անպատում հրճուածք առջեցեալ փառս և զօրութիւնս վերառաքեցաք առ Ամենաբարձրեայն Աստուած և զժրքան օրհնութիւնս և խնդրուածս մատուցաք նմա և մատուցանեմք բոլոր միաբանութեամբ վասն զօրութեան և վասն երկարութեան անգին կենաց Նորին Կայսերական Մեծութեան և ամենայն զօրաց և զօրապետաց Նորին, արդարեւ չէ՛ կարելի բովանդակել ընդ գրով. ուստի մեծապէս շնորհակալ եղեալ զձէնդ, օրհնեցաք, և օրհնեմք զարժանաւորդ օրհնութիւն, որ պարարեցեր զոսկիրս մեր այնպիսի համբաւոյք բարութեան:

Ուրախ եղաք նաև ո՛չ սակաւ վասն տարածման ի վերայ ձեր զանազան կերպի շնորհաց և ողորմութեանց Նորին Կայսերական Մեծութեան ոռճիկ կարգելոյն և այլն, ի ձեռն Նորին Պաշտօնափայլութեան կնիազ Գոլիցինի բարերար Հօրն հոգեւորականաց ամենայն ազգի, առ որ և բախտաւոր համարեմք զձեզ, ըստ որում ո՛չ միայն արժանի եղէք այնպիսի Կայսերական շնորհացն և ողորմութեանցն, այլ և դուք եղէք սկիզբն և պատճառ ծաւալման նոյնպիսի շնորհաց և ողորմութեանց և ի վերայ այլոց մերայնոցն, որպէս և զկնի ձեր՝ սրբազան Յօհաննէս արքեպիսկոպոսն Ռուսաստանու Հայոց ընկալնելով զայնպիսի շնորհս ողորմութեան յԱ-

մենաողորմած Աթոռոյ Նորին Կայսերական Մեծութեան գրեալ ծանուցեալ էր մեզ, նոյնպէս և Վրաստանու Հայոց սրբազան Ներսէս արքեպիսկոպոսն ևս ընկալնելով զգեղեցիկ բարի առաջադրութիւնս ի Նորին Պաշտասփայլութենէ յաղաքս բարեկարգութեան վիճակի իւրոյ: Եւս լրացուցանելոյ զնոյն, աներկբայ եմք, զի նա ևս ունի արժանանալ շնորհաց և ողորմութեանց ի Նորին Կայսերական Մեծութեան յամենաողորմած Աթոռոյ, զոր հաստատուն պահեսցէ Տէր մինչև ցկատարած յաշխարհի ի պարծանս սուրբ իսալին իւրոյ և ի հովանաւորութիւն ամենայն Քրիստոնէից և յատկապէս անայցելու աղբիւս մերոյ:

Սուրբ Երուսաղէմի նուիրակ Կարապետ վարդապետի բարեմասնութիւնս գրեալ էիք զօրութեամբ իրաւի՝ ուրախ եղաք ո՛չ սակաւ, երանի՛ եթէ բազումք ի վարդապետաց միւրոց զարդարեալ լինէին նոյնպիսի բարեմասնութեամբք, ի մխիթարութիւն աղբին և յուրախութիւն մեր:

Անտի ի սուրբ Երուսաղէմայ յանցեալսն եկեալ էին ևս երեք եպիսկոպոսոցորք ի սուրբ Աթոռս մին քան զմիւս զերազանցեալ բարեմասնութեամբք, որք էին տեղւոյն աւագ լուսարար Սիմէօն վարդապետն, Հնդու նուիրակ Կարապետ վարդապետն, և մուսաւատչի քաջ զիտնական և ճարտարաբան Դիոնէսիոս վարդապետն. զորս ո՛չ անազան ձեռնադրեալ եպիսկոպոս և սիրաշահեալ ամենայն պարագայիւք մարդասիրութեան ըստ արժանեւոյ յարգութեան իրեանց. զՍիմէօն և Կարապետ եպիսկոպոսունսն ուղեւորեցաք զէպ ի մեծն Պօլիս, և զԴիոնէսիոս եպիսկոպոսն պահեցաք առ մեզ ի սուրբ Աթոռս. քանզի՝ անդ ի մեծն Պօլիս սրբազան Պատրիարքն և սուրբ Երուսաղէմայ վէթիլ Պօղոս վարդապետն բոլոր խորհրդական ամիրայիւք ի խորհրդոք մտեալ վասն դտանելոյ զհնարս աղատութեան ի 3,000 քէսայ պարտոցն, որով նեղի մինչև ցայսօր սուրբ Աթոռն Երուսաղէմայ, արժանի էին համարեալ կոշիլ անդ առ ինքեանս առ ի խորհրդակցութիւն զերեւելի միաբանսն նորին, թէ զեղեալսն ի սուրբ Աթոռն՝ անդ և թէ ի վիճակս նուիրակութեան, վասն որոյ որպէս ի Զմիւտին և ալ վիճակս գրեալ էին առ երեւելի նուիրակ վարդապետսն և եպիսկոպոսունսն ժողովիլ անդ ի մեծն Պօլիս, նոյնպէս յիշեալ սրբազան Պատրիարքն և վէթիլ Պօղոս արքեպիսկոպոսն գրեալ էին մեզ վասն յիշեալ առ մեզ եկեալ եպիսկոպոսացս յանց, զի զնոցին երկուսն ուղեւորեցուք առ ինքեանս, և զմինն պահեսցուք առ մեզ մինչև ցմիս անգամ

զրուքիւնս իրեանց առ մեզ վասն նոյն մրնացողին ի սուրբ Աթոռս մեր:

Իրաւի իրաւի՝ ցաւիմք յամենայն սրտէ վասն այնպիսի նեղութեան սուրբ Աթոռոյն Երուսաղէմի, ալ զի՛նչ կարեւել առնել, եթէ ո՛չ խնդրել ամենաջերմեանդ աղօթիւք, զի նա ինքն Աստուած այց արասցէ երկուց սուրբ աթոռացն իւրոց՝ ազատելով ի պարտոց և յամենայն նեղութեանց, քանզի ահա սուրբ Աթոռ մայրս լուսոյ և՛ թէպէտ ի մասին հոգեւորական վայելչութեանց վայելչացեալ է աւելի և վայելչանայ օր քան զօր դեր քան զառաջինն. ալ ի մասին մարմնական պիտոյից և հարկաւորաց զրկեալ կայ, մինչ իսպառ մինչև հայկայթանօք և օր ըստ օրական պարտութեանց տնցուցանել զաւուրս և զրկեանս մեր, և աղգ մեր ևս գծով ընդ ամենայն տեղիս ի յանաջողութեան թէ ի կողմանէ խափանման առիցն և տրիցն և թէ այլոցն պատճառաց, չիք յուտեթէ օգնականութիւն ազատութեան մեզ ի պարտոց, որ դիզեալ լինի օր քան զօր կուսակութեամբ ըստ պահանջման հարկին՝ մանաւանդ ի ներկայս, որ մեծ ծախուք սկզբնաւորեալ եմք նորոգել տալ զխախտեալ տանիսն աստուածակերտ սրբոյ Տաճարին. առ որ կարելի է թէպէտ. զի ասասցին ոմանք յազգէս մերմէ՝ թէ յայնպիսի նեղ ժամանակիս ի՛նչ հարկ էր այնպիսի մեծածախս դործանութեան ձեռնամուխ լինիլ. որոց զայս տամք պատասխանի. զի՛նչ առնեաք ապա, զի եթէ ո՛չ փութացաք ձեռնամուխ լինիլ, յայնժամ օր քան զօր առաւել լինէր խախտումն, և մի ծախսն՝ բազմապատիկ յոյժ. մինչև զժուարին լինէր աղգութիւն ևս նորոգելն. և մեք լինէաք մեղադրելի յազգէս մերմէ. զայնպիսիս բառերով ինչոք առ մեզ թո՛ղ դու պարտութեան հոգ տանէիր նորոգութեան, յետոյ զհատուցումն պարտոց ի մէնջ խնդրելի, և ալլն. զայսոսիկ ևս մտածեալ մեր. հարկ յանձին կալաք ձեռնամուխ լինիլ, յուսալով նախ յԱստուծոյ և ապա յօգնականութիւն աղքատ ժողովրդեանն միւրոց, որոյ վասն և ի կողմունս Հնդկաց յատկապէս իմտատիաճի սուսքեցաք զյարգելի Վրթանէս արքեպիսկոպոսն, և մտադրեալ եմք առաքել ևս զոմանս ի քանի պատշաճաւոր տեղիս: Ըստ որոյ ի դոյն յայդ փոքր փիճակի քում ևս յորոց կարելի իցէ՝ ի դիմաց մերոց ողջոյնն և օրհնութիւն տուեալ սիրով, զկամաւոր իմտատիայս խնդրեցեալ վասն նորոգութեան տանեացն սրբոյ Աթոռոյս. զի այժմ այնպիսի ժամանակ է, որ փոքր նուէրքն՝ մեծ է հանդիսանալոց առաջի

Հոգևոր մայրութեան սորին որպէս և դու սիրեցիս Հարազատդ մեր մինչ առաքեալ էիր գնուէրս նուիրակութեան օրնեալ վիճակիդ՝ որ է հարկը պաճախութեան, թէպէտ և տակաւին չէ՝ հասեալ, այլ յանձնեցեալ է ի Մօզդոկ ուրումն հարազատի առ ի հասուցանել, որպէս և գրեալ է ձեզ ի հարկէ Տէր Մելիքէթ առգ քահանայն Ղամազեան, սակայն իբրև հասեալ համարելով, այժմէն իսկ մատուցանեմք ահա զշնորհակալութիւն, օրհնելով զքեզ և զօրհնեալ ժողովուրդսդ, զորս Տէր օրհնեցէ իւր անանցանելի օրհնութեամբն, վարձատրելով յամենայնի, նոցա՝ ըստ տրոցն, քեզ՝ ըստ աշխատանացն։

Իսկ վասն բաժանեալ վիճակին Ուռումէլոյ, զոր գրեալ էիր՝ դալ ոք նուիրակ առաքել անդ, Պօլսոյ սրբազան Պատրիարքն ևս գրեալ էր՝ կամ առաքել զոք, և կամ զկոնդակն և զսուրբ միւռոնն առ ինքն լիել, զի անտի վարդապետաց իւրոց զոմն առաքեացէ անդ։

Մեք քանի ամսով յառաջ դայս՝ զկոնդակն և զսուրբ Միւռոնն առաքելով առ յիշեալ սրբազան Պատրիարքն, գրեցաք նմա, զի

սնդ եղեալ մեր դոնձտնակաց վերակացու Աստուածատուր արքեպիսկոպոսին պօլսեցւոյ՝ առաջագրեցէ ի զիմաց մերոց. եթէ յանձնառու լիցի, զնա առաքեացէ կոնդակաւ և սրբալոյս մեռնաւ, իսկ եթէ նա ոչ յանձնառցէ, յայնժամ զայլ ոք առաքեացէ։ Այժմ ակն ունիմք թէ մինչև ցարդ՝ կամ զյիշեալ արքեպիսկոպոսն առաքեալ իցէ անդ նուիրակ, և կամ զայլ ոք, զեր ի հարկէ լուեալ լինիք և դուք։ Որոյ վասն գրեմք սիրեցեալ հարազատիդ մերում, զի ով ոք և եկեալ իցէ, կամ ունիցի զալ, դու զքեզապատկան օգնականութիւնս մի՝ խնայեսցես ի նմանէ թէ գրով առ սրս արժանն է, և թէ այլով ամենայնիւ ի յօգուտ սրբոյ Տանս և ի բազմապատիւ քեզ շնորհաց մօրս լուսոյ և վարձուց անախտ փեսայի սորին, և շնորհակալութիւն և օրհնութիւն մեր հանդերձ արժանատր գովութեամբ։

Յաւել քան դայս յանձն առնելով զքեզ և զվիճակդ ի շնորհս խնամոց և պահպանութեան Տեառն Աստուծոյ, և ցանկանալով միշտ ախորժելի լրոյ բարի առողջութիւն ձերոյ և այլ մեղապատկան գիտելեաց ի ձէնք։

Մնամք ի սրտէ ձեզ միշտ բարեպալկամ

Կարողիկոս Ամենայն Հայոց ԵՓՐԵՄ

1815 սեպտեմբերի 25
Յանապատս մեր, սր յերևան*)

*) ՀՍՍՌ Պետական կենտրոնական արխիւ, ֆոնդ
№ 57, գործ № 24, էջ 21—22։

